

5

זאת התורה אדם כי ימות באהל,
 הא דנקיט קרא הכא לישנא דזאת התורה,
 נראה דבוא משום דהפרשה מדברת
 הכא מענין ציאת מקדש כדמסיים לנסוף
 ואיש אשר יעמא ולא יתחטא וגו' את מקדש
 ד' עמא וגו', והכא ציאת מקדש דעת
 הרמב"ם דנאמר צה הלכה מסוימת דאין
 חייבין רק על עומאות של תורה בלבד, ולא
 על עומאה של דברי סופרים אף שגם היא
 עומאה מד"ת וחייבין עלי' מלקות משום
 תרומה ומע"ש ועבודה בעומאה, מ"מ צעיקר
 השם תלוקים הם מהדדי, דזו נקראת עומאה
 של תורה וזו נקראת עומאה של ד"ם, וציאת
 מקדש נאמר תנאי מסוים דאין חייבין רק
 על עומאה של תורה בלבד, כמבואר בדברי

1
 4
 5
 6
 11

לחרות. הם לא התכוונו הפעם והציווי
 לצאת ממצרים מצאם באמצע האפיה,
 כשהם לא מוכנים.

יש ללמוד מכאן ש"ישועת ה' כהרף
 עין", הישועה יכולה לבא פתאום, ברגע
 שלא מצפים לה!

נעמיק בענין זה: בני האדם רגילים
 לנחש מה יתרחש בעתיד הקרוב על פי
 מה שהתרחש עד כה בעבר, וזוהי
 למעשה טעות, שהרי מאורעות העולם
 אינם מתרחשים בתהליך של סיבה
 ותוצאה, אלא קיימת השגחה פרטית,
 דהיינו החלטה משמים, אודות כל אירוע
 ואירוע. אמנם על בני אדם יש לנו חזקה
 שהם ימשיכו בדרך שהורגלו אליה,
 ואדם צדיק חזקה עליו שימשיך
 בצדקותו, אולם בקשר למאורעות
 העולם אין לנו הכרע כיצד הם יתרחשו
 ואפילו בעתיד הקרוב (ובפרט בנוגע
 לכלל ישראל המונהג בהשגחה פרטית
 מיוחדת, ושההיסטוריה שלו הוא כה
 מלאה בהפתעות).

1
 7
 11
 16
 21
 26

הרמב"ם פ"ג ופ"ה ופ"ט מהל' עומאה
 מת ועוד בכמה דוכתי, ומקור הדבר הוא
 בלחוספתא שנועות פ"א מה הפרע מפורש
 עומאות המפורשות מן התורה ע"ש, הרי
 דתלוקים הם בעלם שמש ודינס מהדדי,
 עומאה המפורשת בתורה שהוא נקראת
 עומאה של תורה וזה הוא דנאמר חיוצא
 דציאת מקדש, ועומאה שנגמרה צ"ג מדות,
 שאף שגם הוא מן התורה מ"מ נקראת עומאה
 של ד"ם ואין צה חיוצא דציאת מקדש, ולכן
 כתיב הכא זאת התורה לומר שכל העומאות
 הנחשבים להן השיבות עומאות של תורה
 ובלתיכו הוא דכתיב ואיש אשר יעמא ולא
 יתחטא וגו', וזוק.

16
 21
 26

ינמצא שממצות אכילת מצה אנו
 לומדים את היסוד של "ישועת ה' כהרף
 עין". לאחר תשע מכות, לאחר ששוב
 לא ציפו שברגע זה יוצאים ממצרים, הם
 יצאו פתאום. ללמדנו שזוהי הנהגת ה'
 בעולם וביחוד בקשר לאירועים הקורים
 לעם ישראל. למרות זאת, אין זה אלא
 טעם אחד למצות אכילת מצה, זוהי
 מסקנה אחת שעלינו ללמוד ממצוה זו,
 אבל אין הוא הסיבה לקיום המצוה
 (והראיה, שהרי לוט אכל מצות בפסח
 עוד לפני יציאת מצרים).

26
 31

מסיבה זו המצוות נותרות לעד ולעולם.
 הן לא תלויות בטעמיהן ואין אנו יודעים
 את עומק טעמיהן. לכן הן אינן קשורות
 למצבים המשתנים של המציאות בעולם,
 אלא אך ורק בציווי ה' יתברך.

36

מנין שנשבעין לקיים את המצוה שנאמר
 אנשבעתי ואקיימה לשמור משפטי צדק
 והלא מושבע ועומד מהר סיני הוא אלא
 הא קמ"ל דרשרי ליה לאיניש לודווי נפשיה
 ואמר רב גידל אמר רב האומר אשכים
 ואשנה פרק זה אשנה מסכתא זו נדר גדול
 נדר לאלהי ישראל והלא מושבע ועומד
 הוא ואין שבעה חלה על שבעה מאי
 קמ"ל דאפי' זדווי בעלמא היינו דרב גידל
 קמייחא הא קמ"ל כיון דאי בעי פטר נפשיה
 בבקרית שמע שחרית וערבית משום הכי
 חייל שבעה עליה

3
 33
 6
 6

הא קמ"ל דכיון דאי בעי פטר נפשיה וכו',
 מתמכרה לי ללא דווקא דכתיב מיפטר שהרי חייב כל אדם ללמוד ממיד יום ולינה כפי כמו ואמרין צ"ק דקדושין (דף ג.) מ"ר ושננתם שיהו דברי
 תורה מחודדין כפיך שאם ישאלך אדם דבר שלא תגמגם ותאמר לו וכו'. וק"ש שחרית וערבית לא בני להכי אלא מכאן נראה לי ראה למה
 שכתבתי בפרק שנועות שמים במרא דכל מידי דאמא מדרשא אע"פ שהוא מן המורה כיון דליתיה מפורש בקרא בהדיא שנועה חלה עליו והכל
 הכי קאמרין כיון דאי בעי פטר נפשיה ממא' דכתיב בקרא בהדיא דהיינו בשבכך ובקומך בקרית שמע שחרית וערבית מש"ה חלה שנועה עליה
 לגמרי אפילו לקרנן והיינו דקאמר נדר גדול כלומר לכל דיניו כדבר הרשות וכבר כתבתי זה שם בראיות גמורות ב"ד: ע"ז דהשכים. מחברת

2

Yaakov, can only succeed if someone involved is ready to "kill himself for it" — i.e., to negate his ego entirely. A builder of Torah cannot be busy with who will get the credit for the success of the institution, said Reb Nachum. Only a person who is not in it for his own glory or power can truly build Torah.

Power of a Vort (7)

Transition Failure

וְלֹא הָיָה מַיִם לְעֹדָה וַיִּקְהָלוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהֱרֹן וַיִּרְבּוּ הָעָם
עִם מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוֹ גָּרַעְנוּ בְּנֹעַם אַחֲזִינוּ לַפָּנִי ה' וְלִמָּה
הַבָּאֲתָם אֶת קֶהֱל ה' אֶל הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוֹת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעֵרִירָנוּ

There was no water for the assembly, and they gathered against Moses and Aaron. The people quarreled with Moshe and spoke up, saying, "If only we had perished as our brethren perished before Hashem! Why have you brought the congregation of Hashem to this wilderness to die there, we and our animals?" (20:2-4).

COMMENTING ON THE INCIDENT OF THE MEI Merivah, in which Klal Yisrael complained that they had no water, and Moshe acted incorrectly by hitting a rock to bring forth water, the Ramban points out a fascinating chronological fact. The incident with Korach occurred directly after the story of the Meraglim. The Mei Merivah, which appears just one parashah after we read about Korach, happened 38 years thereafter, when Klal Yisrael was on the verge of entering Eretz Yisrael. [They did not have water because Miriam, in whose merit they had a traveling well that supplied them with

water, had died. That well disappeared when she passed away a year before Klal Yisrael entered Eretz Yisrael.]

This means that all the events in the Parshiyos of Shlach and Korach happened in the second year after the Exodus. Suddenly, in Parashas Chukas, we find ourselves in the 40th year after the Exodus. "What happened between the events in Korach and Klal Yisrael's misstep in Chukas?" wonders Rav Simcha Zissel Broide. Why don't we read about Klal Yisrael's foibles during those 38 years?

Rav Simcha Zissel's answer is stunning. In those 38 years, he says, Klal Yisrael was perfect. They didn't take any missteps. And this is not just an assumption on Rav Simcha Zissel's part; he has clear proof from Chazal.

The Mishnah (Avos 5:4) derives from a pasuk (14:22) that Bnei Yisrael challenged Hashem 10 times during their travels in the Wilderness. The Gemara (Arachin 15a) spells out the ways they tested Hashem — and it turns out that all 10 occurred during the first 18 months of Bnei Yisrael leaving Egypt, save for the Mei Merivah, which occurred in the 40th year. Had Bnei Yisrael challenged Hashem at any point in between, reasons Rav Simcha Zissel, the Mishnah would have listed those tests as well.

Can you imagine being able to say that you didn't do anything wrong in 38 years? Apparently, the Jews who were under 20 at the time of the Meraglim and were not punished for that sin were able to say that their actions were absolutely pristine for nearly four decades!

How were they able to accomplish this feat?

Furthermore, wonders Rav Simcha Zissel, why is it that in a span of 18 months, they challenged Hashem nine times, and then once again in the last year of the travels in the Wilderness? Their extremely long sinless streak proves that they were capable of perfection, so why were they so susceptible to challenging Hashem in that first year and a half? And what changed that made them begin to challenge Hashem

again in year 40 after 38 years of perfect behavior?

Rav Simcha Zissel's answer provides us with a crucial insight into human nature. The first 18 months and the final year that *Bnei Yisrael* spent in the Wilderness were transitional periods. During those first 18 months, until the story of the *Meraglim*, they were to head to Eretz Yisrael very soon, and in the 40th year in the Wilderness, they knew that the punishment for the sin of the *Meraglim* was about to end and they were actually going into Eretz Yisrael.

ש"ק (8)

During the 38 years between these two transition periods, on the other hand, *Bnei Yisrael* knew that their lives were not going to undergo any change.

A transitional period is a very dangerous for a person's *ruchniyus*, posits Rav Simcha Zissel. A person who is not in a calm frame of mind because he realizes that his existence is about to change abruptly is not able to make deliberate, calculated decisions. *Bnei Yisrael* were transitioning from eating manna and having their every need provided by Hashem to the rigors of ordinary life in Eretz Yisrael that would include tending to their fields and making business deals — and the lack of quietude in a person's life makes them vulnerable to making hasty, often foolhardy, decisions.

The *Dor Dei'ah* (Generation of Knowledge) was the most exemplary generation of all time. If they were susceptible to making calamitous mistakes during periods of transition, how much more do we have to be aware of this weakness when going through our own transitional periods in life?

Even if the change a person is going through can only be classified as a positive one — such as the *shidduchim* and marriage periods most of my students traverse while in my *shiur* — it is a transitional period nonetheless. We have to make sure to caution our young people to be on the lookout for this innate weakness so that they can pull through their *shidduchim*, engagements, and early married lives without experiencing transition failure.

(9)
3' מ' א' ע' א'

עון משה ואהרן. והלא (במדבר יא, כג) הלאן ונקר ישפט קשה מו, אלא לפי שנסתר חסן עליו הכתוב, וכן שנמנעו כל ישראל, לא חסן עליו הכתוב מפני קדוש השם. (רש"י)

מבואר כי אך ורק בגלל חטא זה נגזר על משה שלא יכנס לארץ ישראל, וצריך להבין השייכות בין החטא לעונש, מדוע בגלל חטאו במי מריבה נגזר עליו דוקא עונש זה והיכן המדה כנגד מדה כאן.

וב"בעל הטורים" כאן כתב: "לכן — בגימטריא מדה במדה". וצריך ביאור דבר זה כיצד יש בעונש זה מדה במדה.

עוד צריך להבין מאחר והעונש הינו כה חמור, שלא יכנס לארץ ישראל והרי הדברים ידועים כמה נתאוה לזה משה רבינו וכמה התפלל לפני הקב"ה שיזכה להכנס לארץ ישראל עד שאמר לו הקב"ה (דברים ג, טו) "אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה", הרי זה מוכיח כי לחטא זה גל מי מריבה יש משקל כבד, אם כן יש לעיין מפני מה לא מציינו שעשה משה תשובה על חטא זה. רק התפלל על ביטול הגזירה אבל לא התודה ולא עשה תשובה על כך, וצריך ביאור.

(4)

בצדקו חון חשרת מים

והנה בתפילת גשם אנו אומרים: "זכור משוי בתיבת גומא מן המים, נמו דלה דלה והשקה צאן מים, סגולך עת צמאו למים, על הסלע הק ויצאו מים. בצדקו חון חשרת מים".

וכבר נתקשו רבים, הלא כעת אנו מזכירים ענינים שיש בהם כדי לגורר זכות בשביל שיבוא הגשם לברכה ולא לקללה, ומדוע מזכירים את חטאו של משה רבינו, היה לנו להסתירו ולהצניעו לכאורה ולא להזכירו ולבקש בעבורו מים.

כמו כן צריך לדעת מהו "בצדקו חון חשרת מים", והלא היה זה חטא ולא צדקות, וכיצד נהפך מאורע זה מחטא לצדק.

ויש שרצו לומר כי בפיוט זה אין הכונה באמת להכאתו של משה בסלע הכתובה בפרשתינו שנחשבה לו לחטא, אלא להכאה הראשונה בתחילת הארבעים שנה, אשר שם נצטוה כן במפורש כמו שנאמר: (שמות יז ה-ו) "ויאמר משה אל העם עבוד לפני העם וקח איתך מזקני ישראל ומטך אשר הכית בו את היאור קח בידך והלכת. הנני עומד לפניך שם על הצור בחורב והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם ויעש כן משה לעיני זקני ישראל". ואם כן הכאה זו שעשה בה משה רבינו את רצון ה' יתברך, אנו מזכירים בתפילת גשם ומבקשים בעבורה מים.

אלא שתירוץ זה קשה להולמו כי שם לא מוזכר כלל בלשון "סלע" רק בלשון "צור", ואילו בפיוט מוזכר "על הסלע הק ויצאו מים", אם כן משמע שכונת הפייטן היתה להכאה השניה שהיתה למשה חטא שבעבורו לא נכנס לארץ, ואין כונתו להכאה הראשונה, ואם כן צריך ביאור שנקרא מעשה של צדק שמזכירים אותו לשבח ומבקשים מים בעבורו.

משה רבינו היכה על הסלע כדי לא לעורר קיטרוג על כלל ישראל

וביאר אבי מורי ז"ל, כי הטעם שהקב"ה ציוה למשה רבינו לדבר אל הסלע ולא להכותו, מפורש בכתוב (פסוק יב) שהוכיח אותם הקב"ה ואמר להם "יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל", ופירש רש"י "להקדישני – שאילו דברתם אל הסלע והוציא, הייתי מקודש לעיני העדה ואומרים, מה סלע זה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה מקיים דבורו של מקום, קל וחומר אנו".

ומשה רבינו ידע שעתידיים בני ישראל לחטוא ולא לשמוע בקול ה' הח"ל, ואם כן יהיה עליהם קטרוג נוראי שאפילו סלע זה שאינו שומע ואינו מדבר מקיים דיבורו של מקום וכיצד הם לא מקיימים דיבורו, לכן היכה משה רבינו על הסלע ולא דיבר אליו כדי שלא לעורר קטרוג על עם ישראל במקרה שלא ישמעו בקול ה'.

ממילא מבואר שהכאתו זו נקראת "בצדקו חון חשרת מים" כי היה בה מעשה של צדקות ומסירות נפש של ממש מצידו של משה רבינו עבור כלל ישראל כדי למנוע מהם קטרוגים גדולים בזמנים שלא ילכו בדרך התורה, ולכן מזכירים אנו את מסירותו של משה רבינו עבורינו כאשר באים אנו לבקש על מים.

(10) שמ

11

16

21

26

31

36

41

(5)

1 כמו כן יבואר בזה מדוע לא מצינו שעשה משה רבינו תשובה והתחרט על חטא זה, מפני שתשובה ענינה חרטה על המעשה, ואילו היה משה רבינו מתחרט על חטאו והיה נמחק לו עוון זה, שוב היה חוזר הקטרוג על כלל ישראל חס ושלום, ובשביל לא לעורר עליהם את הקיטרוג הקריב את עצמו גם לאחר מכן ולא חזר בתשובה, ולא התחרט על חטא זה.

(11)
ש

הזהירות לקדש שם שמים בהנהגה טובה

"יען לא האמתם בי להקדישני" (כ יב)

1 הרמב"ם ב"מנבה נבוכים" אומר שחטאו של משה היה בזה שנטה לצד הרגזנות כשאמר "שמעו נא המורים", על זה הקפיד עליו השי"ת, כי אין ראוי שיהיה אדם כמוהו כועס במקום שאין ראוי בו לכעוס, שדבר זה גורם לחילול ה' מפני שהעם למדין מכל דיבור מדיבורו ומכל תנועה בתנועותיו וקיוו שעל ידי התחקות אחר מעשיו יגיעו אל הצלחות העולם הזה והעולם הבא, ואיך יראה עליו כעס אשר הוא מן הפעולות הרעות אשר יבואו מתכונה רעה בנפש.

(12)

סימני חילון

1 היה הגאון רבי אלעזר מנחם שך זצ"ל ראש ישיבת פוניבז' אומר, הלא פשוט לכל בר דעת שמשה רבינו לא כעס כפי שמצטייר בתפיסתנו, ולא היה בכעסו שמץ גנות הבא מתכונה רעה בנפשו, וכל כעסו היה כלפי חוץ בלבד. אמנם מאחר והינו מורה לעדתו וכולם למדים מתנועותיו ולוקחים מהם דוגמא ומקווים להשיג בדרך זו את אושרם בזה ובבא, לכן היתה איזו תביעה, אף על נטיה קלה של רגזנות שהיתה רק למראית עין, שכן מנהיג ציבור או מרביץ תורה לתלמידים חייב להיות סבלן ולא כעסן, כפי שנכתב בספר חסידים (סימן ש"ו) "אל יתן אדם את בנו ללמוד לפני כעסנים", וכן כתב הגר"א באגרתו המפורסמת "עלים לתרופה" שבענין הלימוד התועלת לבנים שיהיה דווקא בנחת ושלא להכביד עליהם כי הלימוד אינו נקבע באדם כי אם בישוב ובנחת.

מכאן נלמד על החשיבות להורות בנחת, ולהיות דוגמא אישית לתלמידים, כדברי המדרש על הפסוק "והביטו אחרי משה" (שמות לג ו) שחיפשו בו מומים וחסרונות בלא גבול, בגלל היותו רבן של ישראל ודמותו של הרב חייבת להיות נקיה וטהורה מכל רבב.

כל בן תורה צריך לזכור שבעת שהוא נמצא מחוץ לכתלי הישיבה הוא שגריר של התורה בעולם, הן בעולם היראים וכל שכן כשהוא בין אחים טועים, לכן חובה כפולה ומכופלת להנעים שם שמים וכבוד התורה בכל אורחותיו.

מראש אמנה

5) וממה שאמרה צריך לדעת: - כי בנגוע דברי חכמים, וקרונם לברכה, נחלקו בני אדם לשלש כתות: הראשונה - והיא רב מה שראיתי, ואשר ראיתי חבוריו, ומה ששמעתי

(13)

כמה
היקצנה
ס' חלק

(6)

1) לומר שיש כח בזה שיש בו ענין גורם שהשם הוא
המאמר והמאמר הוא שיש בו ענין גורם שהשם הוא
המאמר והמאמר הוא שיש בו ענין גורם שהשם הוא
המאמר והמאמר הוא שיש בו ענין גורם שהשם הוא
המאמר והמאמר הוא שיש בו ענין גורם שהשם הוא
המאמר והמאמר הוא שיש בו ענין גורם שהשם הוא
המאמר והמאמר הוא שיש בו ענין גורם שהשם הוא
המאמר והמאמר הוא שיש בו ענין גורם שהשם הוא
המאמר והמאמר הוא שיש בו ענין גורם שהשם הוא
המאמר והמאמר הוא שיש בו ענין גורם שהשם הוא

מפ

המאמר והמאמר הוא שיש בו ענין גורם שהשם הוא

51

2) לומר שיש כח בזה שיש בו ענין גורם שהשם הוא
המאמר והמאמר הוא שיש בו ענין גורם שהשם הוא
המאמר והמאמר הוא שיש בו ענין גורם שהשם הוא
המאמר והמאמר הוא שיש בו ענין גורם שהשם הוא
המאמר והמאמר הוא שיש בו ענין גורם שהשם הוא
המאמר והמאמר הוא שיש בו ענין גורם שהשם הוא
המאמר והמאמר הוא שיש בו ענין גורם שהשם הוא
המאמר והמאמר הוא שיש בו ענין גורם שהשם הוא
המאמר והמאמר הוא שיש בו ענין גורם שהשם הוא
המאמר והמאמר הוא שיש בו ענין גורם שהשם הוא

המאמר והמאמר הוא שיש בו ענין גורם שהשם הוא

52

